

Ποίηση σημαίνει επίθεση | ο ποιητής Jazra Khaleed

Τυχαία, από ένα παλιό κείμενο, έπεσα πάνω στη φράση ενός ποιητή. «Ποίηση σημαίνει επίθεση». Έφτασα στο όνομα Jazra Khaleed (Γιάζρα Χάλεντ). Στην αρχή, σκέφτηκα, υπάρχουν δύο τρόποι να προσεγγίσεις αυτόν τον ποιητή. Μπορώ να πω, να, άλλη μια ιστορία ενός ανθρώπου που βραβεύεται στο εξωτερικό, που το έργο του μεταφράζεται στα γερμανικά και στα αγγλικά και σε άλλες γλώσσες, δημοσιεύεται σε λογοτεχνικά περιοδικά σε όλο τον κόσμο και που ο έξω κόσμος τον διαβάζει. Ο ποιητής Jazra Khaleed λοιπόν, γράφει ποίηση, αυτοσχεδιάζει, είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού Τεφλόν και μέλος των εκδόσεων Τοποβόρος, μεταφράζει ποιήματα αγνώστων σε μας ποιητών και συζητιέται στο εξωτερικό. Ο ποιητής Jazra Khaleed γεννήθηκε στην Τσετσενία, ζει εδώ και πάρα πολλά χρόνια στην Ελλάδα, αλλά ευτυχώς δεν κινδυνεύει να βραβευτεί ποτέ από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας που συνηθίζει να βραβεύει μετανάστες όταν αυτή η κίνηση εξυπηρετεί τα Μέσα, τη συγκυρία και την (όπως έχει αποδειχτεί, αρκετά ελαστική όταν χρειάζεται) εθνική υπερηφάνεια.

*Είμαι ένας γαμημένος μουσουλμάνος
Γροθιά, κνήμη, πούτσος
Δε θα γυρίσω πίσω στην πατρίδα μου
(δεν έχω πατρίδα)
Είμαι μια υγειονομική απειλή
Ένα μίασμα
Δεν ανήκω σε καμιά πολιτισμένη φυλή
Τι χαλάει την εικόνα της χώρας σας;
Το χρώμα ή τα δόντια μου;
Στο στήθος μου γεμάτα μετανάστες
Ξωκοίλουνε τα σαπιοκάραβα
Στην πλάτη μου ξεκινάνε εμφύλιοι πόλεμοι*

Αντάρτες ξεπηδούν από τα πλευρά μου
Γιατροί με τη συνοδεία μπάτσων
Βάζουν αγγελίες θανάτου στο κορμί μου
Επικηρύσσουν την κάθε μου έκκριση
Την ώρα που εγώ επανεφεύρω τη σύφιλη
Αυτοί διαλαλούνε την ασφάλεια
Επιτροπές κατοίκων ετοιμάζουν πογκρόμ
Τα μεροκάματα πέφτουν
Οι εργολάβοι αγοράζουν
Η σιωπηλή πλειοψηφία αλλάζει κανάλι
Με τα χέρια γεμάτα αίμα
Οι καλοί και ευαίσθητοι άνθρωποι
Αγοράζουν το φόβο σε μπουκαλάκια
Φυλάνε το σώμα τους στην τράπεζα για τόκο
Ο ιμπεριαλισμός των μικροαστών

Είμαι ένας γαμημένος μουσουλμάνος
Γροθιά, κνήμη, πούτσος
Σ' αυτή τη χώρα
Βιάζουν τους μετανάστες
Καίνε τους ποιητές
Ο μπαλτάς της ελληνικής δημοκρατίας
Τεμαχίζει, τεμαχίζει, τεμαχίζει
Κάτω από την κόψη του σπαθιού
Την τρομερή
θα ζήσετε
Χίλια χρόνια
Καθαροί

Ή μπορώ να πω ότι στην πραγματικότητα δεν υπάρχει ποιητής Jazra Khaleed. Δεν υπάρχει ποιητής από την Τσετσενία ή τα Εξάρχεια. Υπάρχει μόνο η σκιά της σκιάς, μια φωνή που βγαίνει από το κέντρο της πόλης, μια φωνή που δεν ανήκει πουθενά, μόνο παριστάνει τον ποιητή Jazra Khaleed. Αυτή η φωνή είναι απλά ένα beat, μια σφαίρα από λέξεις και ρίμες που εκτοξεύει ζωή, ιστορία και αίμα στα μούτρα μας. Αυτή η φωνή δεν διστάζει επιτέλους να δει χωρίς γυαλιά ηλίου, χωρίς παραμορφωτικά

γυαλιά, χωρίς τα γυαλιά του τουρίστα και χωρίς τα γαλανόλευκα γυαλιά, το Αιγαίο πέλαγος. Το Αιγαίο λοιπόν δεν μπορεί να βρεθεί στο Instagram, ούτε πια μπορεί να αναζητηθεί σε ένα ποίημα του Ελύτη ή κάποιο παλιό φωτογραφικό άλμπουμ. Δεν υπάρχουν διακοπές στο Αιγαίο. Τα ποιήματα του Jazra Khaleed επιχειρούν να μας το παραδώσουν όπως είναι και όπως αρνούμαστε επίμονα να παραδεχτούμε ότι μοιάζει. Γεμάτο θάνατο, φυλακές και αδιαφορία.

το αιγαίο είναι μια υγειονομική βόμβα

οροθετικές πόρνες

παιδιά με τυμπανισμό

μουσουλμάνοι φυματικοί

ροφοί με ουλίτιδα (ή στα κάρβουνα

στο νησί «φιλοξενία παράνομων μεταναστών» ο δήμαρχος είναι επιχειρηματίας, ο παπάς είναι επιχειρηματίας, ο μπάτσος είναι επιχειρηματίας, ο χρυσαυγίτης είναι επιχειρηματίας, ο επιχειρηματίας είναι επιχειρηματίας, ο ροφός είναι επιχειρηματίας (όλοι ολίγον τι φασίστες επιχειρηματίες

28ος μεσημβρινός (ο σκληρός

27ος μεσημβρινός (ξηρά εμπρός

26ος μεσημβρινός (ύφαλος!

25ος μεσημβρινός (το καΐκι μπάζει νερά

24ος μεσημβρινός και 36ος παράλληλος γωνία (στα βαθιά

στο νησί «πνίξτε τους σύριους» κάθε χωριό είναι κι ένα περιστατικό δυσκοιλιότητας, κάθε στρατόπεδο συγκέντρωσης και μια ευκαιρία για μπάρμπεκιου, κάθε κρατητήριο κι ένας χώρος γυμναστικής, η ελευθερία δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα μεταφραστικό λάθος (τούρκικα μόνο μιλάει ο ροφός

Μιλάμε για την ποίηση και το δρόμο, τη δύναμη των στίχων. Ο Jazra Khaleed λέει: «Το ποίημα δεν υπάρχει μόνο του, δεν έχει γραφτεί για να υπάρξει μόνο του. Είναι μέρος ενός λόγου, που υπάρχει αυτή τη στιγμή και βρίσκεται σε ποιήματα, σε αφίσες, στο δρόμο. Ένα ποίημα είναι το κομμάτι μιας μεγαλύτερης εικόνας. Δεν γίνεται να το αποκόψεις από το κοινωνικό περιβάλλον. Παλεύει μαζί με όλα τα υπόλοιπα κομμάτια, στο επίπεδο του λόγου». Δεν έχει νόημα να κάνεις ερωτήσεις για την πολιτική κατάσταση, η ποίησή του δίνει τις απαντήσεις. Μου λέει απλά «ο φασισμός είναι επίσημη κρατική πολιτική».

Τον ρωτάω για τους μετανάστες, αν τελικά υπάρχει πάντα μια απόσταση ανάμεσα σ' εμάς που περιγράφουμε και σε αυτούς που ζούνε. «Προφανώς δεν μπορούμε να μπούμε μέσα σ' αυτό που ζούνε οι μετανάστες, αλλά μπορούμε να επιλέξουμε και επιλέγουμε τις πράξεις μας, το τι κάνουμε. Και αυτό είναι κάτι που έχει συνέπειες». Στα ποιήματά του, σε διάφορα σημεία, φαίνεται μια κριτική στην αριστερά ως προς το ζήτημα των μεταναστών. «Η αριστερά θέλει να κάνει συναυλίες έξω από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, θέλει να μοιράσουμε σαπούνια. Να μην τους πνίξουμε πολύ, να τους πνίξουμε λίγο».

Όλοι τον ρωτάνε πώς γίνεται και δημοσιεύεται στα σημαντικότερα λογοτεχνικά του εξωτερικού και όχι εδώ. Μόλις ρωτάω συνειδητοποιώ και εγώ ότι αυτή την ερώτηση δεν την απευθύνει κανείς στον ποιητή, αλλά στον εκδότη, εκτός αν θέλει να εκμαιεύσει μια δήλωση για να βάλει τίτλο. Όμως ο Jazra Khaleed είναι άνετος, μου λέει πως δεν τον ενοχλεί, δεν είναι κάτι με το οποίο ασχολείται και μοιάζει να λέει αλήθεια. «Στο εξωτερικό άμα τους αρέσει κάτι και άμα τους ταιριάζει, δημοσιεύεται. Δεν επιλέγεται κάτι ανάλογα με το πολιτική του στάση ή με βάση το *socializing*. Σήμερα, οι καλύτεροι απ' αυτούς που γράφουν ελληνικά ποιήματα, δεν μπορούν να βγάλουν βιβλία». Μου μιλάει για την Τρίτη γενιά Ανατολικογερμανών ποιητών, για το πώς ενάντια στη λογοκρισία και την καταστολή,

ήρθαν σε ρήξη με τον κυρίαρχο λόγο και δημιούργησαν τον δικό τους δημόσιο λόγο. Είχαν γράψει γι' αυτούς στο Τεφλόν. Όπως έχουν γράψει και για την ποίηση των Αβορίγινων. Απ' αυτά και μόνο, φαίνεται το ενδιαφέρον για την γλώσσα που συγκρούεται με τον κυρίαρχο λόγο σε όλο τον κόσμο. Του μιλάω για το φαινόμενο οι ποιητές να εκδίδουν ποιητικές συλλογές πληρώνοντας οι ίδιοι κάποιον εκδοτικό οίκο. Μου λέει απλά: *«Βρισκόμαστε σ' αυτό σημείο, οι εργάτες να πληρώνουν τα αφεντικά»*.

Λέει ότι μόλις βρισκόταν στο Βερολίνο, όπου συμμετείχε (και βραβεύτηκε, όχι πως έχει σημασία) σε ένα διαγωνισμό, στον οποίο οι ποιητές καλούνταν να αυτοσχεδιάσουν με θέμα τη Συρία. Υπήρχε μια database με ποιήματα γραμμένα από Αραβίνες ποιήτριες που γράφουν στα αγγλικά και μια άλλη με tweets δημοσιευμένα με το hashtag #syria. Έβγαιναν λοιπόν στην οθόνη τυχαία tweets και στίχοι και έπρεπε με βάση αυτά να αυτοσχεδιάσεις. *«Είναι δύσκολο από άποψη ποιητικής, είναι μια πρόκληση. Πρέπει να προσαρμοστείς, αφού μπαίνει ο παράγοντας τυχειότητα, να βάλεις τις λέξεις σε μια σειρά και τελικά παράγεις έναν λόγο επιθετικό προς τον κυρίαρχο λόγο»*. Ο Jazra Khaleed μου λέει ότι βγήκε ένα φοβερό αποτέλεσμα, του έλεγαν θεατές μετά ότι απ' την ένταση δεν μπορούσαν να κοιμηθούν το βράδυ. Το σώμα ένιωσε την ποίηση στο πετσί του.

Από τις μεταφράσεις που έχει κάνει με παραπέμπει στο έκτο τεύχος του Τεφλόν. Στο ποίημα του Bert Papenfuß «πείνα δίψα και ντρόγκα» υπάρχει και μια ενδιαφέρουσα ανάλυση που μπορείτε [να δείτε εδώ](#).

Διαβάζοντας τον ποιητή και πυγμάχο (όπως λέει χαρακτηριστικά σε ένα ποίημά του) Jazra Khaleed νιώθω τα γραπτά του να χωρίζονται σε τρεις ομάδες. Στα ποιήματα βουτηγμένα στη βενζίνη η επίθεση στην πραγματικότητα μοιάζει να εκκινεί από τη ματιά ή απ' το ίδιο το σώμα ενός τυχαίου μετανάστη, ενσωματώνοντας μια πικρή διάθεση, αλλά και ισόποσες δόσεις

ήττας και λύσσας. Τα ποιήματα μοιάζουν με ένα άνθρωπο που στέκεται στο φανάρι γέρνοντας πάνω σ' ένα δέντρο περιμένοντας να τελειώσει το πράσινο. Δίπλα του ο κουβάς με τη σαπουνάδα για τα τζάμια, και αυτός λέει:

Δώστε μου έναν άνθρωπο να με σκεπάσει,

—κρύο αέρα μπάζει η μοναξιά μου.

Όσο κι αν σκάβω στην κοιλιά μου βρίσκω

—μόνο πέτρες.

(Ίσως θα έπρεπε να σκάψετε κι εσείς μαζί μου.)

Σε όσα ποιήματα υπάγονται στο *The New Beat* η επίθεση είναι ολική, δίχως δεύτερη σκέψη ή δισταγμό. Οι λέξεις φτιάχνουν μια σύγκρουση με 200 χλμ την ώρα και δεν υπάρχει ούτε το ελάχιστο ίχνος φρένου. Εδώ μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι ο λόγος γίνεται όντως beat. Τα ποιήματα μοιάζουν με ένα νεαρό που στέκεται σε μια μικρή σκηνή. Τα φώτα παίζουν, από κάτω καμιά εκατοστή άτομα κουνάνε τα χέρια τους ρυθμικά, και αυτός λέει:

ποιητάδες, μείνετε σπίτι. εύθραυστοι σαν κυκλάμινα, μια ζωή στην ήττα και την άμυνα. ξοφλημένοι αριστεροί, μπουρζουάδες του ποιείν. στο μακελειό σκορπάτε σαν τα ποντίκια απ' το σάμινα. νεκρά φύση. εγώ εκπαιδεύω λέξεις φενταγίν. δε γράφω ποίηση, γράφω προκηρύξεις. να δούμε πού θα είστε όταν το αίμα στο δρόμο πήξει.

Τέλος αναγνωρίζω μια τρίτη ομάδα ποιημάτων, κρυφών και υπόγειων, σχεδόν ύπουλων. Σ' αυτά, η επίθεση κρύβεται πίσω από μια ανεξιχνίαστη γωνία. Η επίθεση είναι μια έκπληξη, σε πιάνει απ' το γιακά και σου ζητάει ευγενικά αλλά χωρίς πολλά πολλά να ρίξεις το βλέμμα σου στη μητρόπολη, στην πλατεία Ομονοίας, στις λεωφόρους και τις πολυκατοικίες. Τα ποιήματα μοιάζουν με έναν άνθρωπο που στέκεται στα σκαλιά του μετρό. Παρατηρεί τα παιδιά με τα σκέιτ που κάνουν τα δικά τους, ο κόσμος πηγαινοέρχεται γεμάτος τσαντίλα, κολλάει μανία την παλάμη του στην ασφάλεια του Κινητού, και αυτός λέει:

Στο σφαγείο της καθημερινότητας εγώ πουλάω μπαλτάδες
Γράφω ένα ποίημα κάθε φορά που πηγαίνω από το σπίτι μου στο
μετρό
Αναμένω μια συγκίνηση

και αλλού

Διασχίζω την πόλη πάνω σε ένα σκεϊτ
Γυμνός
Με τα κορδόνια λυμένα
Γίνομαι άορατος
Κάμερες ή όπλα, ένα από τα δύο θα με σκοτώσει
Υπάρχει ένας δρόμος, αλλά δεν υπάρχει ελευθερία

Φυσικά δεν έγινα κριτικός λογοτεχνίας ή ειδικός στην ποίηση, για να με ενδιαφέρει ή να μπορώ να κάνω μια αποτίμηση του ποιητή και να καταλήξω σε συμπεράσματα για την ποιότητα των γραπτών του οποιουδήποτε. Άλλωστε ξέρουμε ότι τίποτα που να αξίζει δε μπορεί να μετρηθεί. Με ενδιαφέρει όμως ο λόγος, αυτό το κομμάτι της ευρύτερης ζωής και που αποτελεί το εργαλείο για να δούμε λίγο καθαρότερα αυτό που συμβαίνει γύρω μας και μέσα μας. Αν ο Πρεβεδουράκης με το «Κλέφτικο» μιλάει για τους 30αρηδες που ματαιώθηκαν, απέτυχαν (τουλάχιστον με το μέτρο που είχε ορίσει το φαντασιακό των χρόνων της ισχυρής Ελλάδας), αναγκάστηκαν να αλλάξουν και ζορίζονται σήμερα εντός της αντίφασής τους, ο Khaleed ρίχνει τον προβολέα λίγο πιο δίπλα. Ενώ εμείς διστάζουμε για όλα και ριχνόμαστε στο μπέρδεμά μας άφραγκοι πια, δίπλα μας ορθώνονται τα τείχη των στρατοπέδων συγκέντρωσης και στοιβάζονται στον αιγαιοπελαγίτικο βυθό σωροί τα πτώματα. Τα ημιυπόγεια ξεχειλίζουν απελπισία, οι business ανθίζουν, οι εργοδότες αγριεύουν. Ο Jazra Khaleed, κι αν ακούγεται υπερβολικό, μιλάει για τον καπνό που βγαίνει απ' την καμινάδα της εποχής μας. Η ποίησή του καταφέρνει να πυροβολήσει ρίμες για μια πόρνη απ' τη Σενεγάλη που βρέθηκε πεταμένη στον ακάλυπτο. Η ποίηση του Jazra Khaleed πρέπει να

φυλαχθεί, μαζί με τόσα άλλα πολύτιμα, γιατί μας βοηθάει να αφηγηθούμε τη ζωή στην Ελλάδα, ενάντια στην κυρίαρχη αφήγηση που συσκοτίζει, εντείνει τη σύγχυση και καθησυχάζει τρομάζοντας.

Ακούω τα ποιήματά του δυνατά. Μου λένε, πολύ θυμός. Κι όμως, σκέφτομαι, ότι δεν πρόκειται για θυμό, δεν πρόκειται για μια οργισμένη ευκολία που βρίζει ή καταφέρεται κατά ενός παντοδύναμου και αυταρχικού αντιπάλου. Ο Jazra Khaleed αφηγείται την ιστορία των χρόνων μας, οπωσδήποτε δυσάρεστη, αχώνευτη και πιεστική. Και αυτή η ιστορία, μόλις κάποιος την αντιληφθεί με όλες του τις αισθήσεις, μόλις αποτυπωθεί με σαφήνεια σε ένα κομμάτι χαρτί, δεν σταματάει να ζητάει τα ρέστα για την ανοχή και την υπομονή μας. Η ποίηση του Jazra Khaleed δεν μας τραβάει απ' το μανίκι, απλά ανοίγει μπροστά μας την (μισοδιάφανη έτσι κι αλλιώς) κουρτίνα. Κοιτάξτε και μη φοβάστε τις λέξεις, μη φοβάστε την ορμή, μη φοβάστε το θυμό. Κοιτάξτε.

Θα χρειαστεί να δώσουμε μεγάλες μάχες με τους εαυτούς μας κάποτε για να εξηγήσουμε και να χωνέψουμε όλα αυτά που συμβαίνουν σήμερα. Καλό είναι σε αυτή τη μάχη να κατέβουμε με σύμμαχο τις λέξεις. Κι ας λέει κάπου ο Jazra Khaleed:

Το χτύπημα των πλήκτρων δεν μπορεί να σωπάσει

την παρέλαση των αρβυλών

Ένα απείθαρχο ποίημα δεν μπορεί να σώσει

έναν υποταγμένο ποιητή

Οι λέξεις αποβαίνουν πολύτιμες για τις πιο σκληρές μάχες. Ποίηση σημαίνει επίθεση.

Το βλογ του Jazra: <http://jazrakhaleed.blogspot.gr/>

το περιοδικό Τεφλόν: <http://teflon.wordpress.com/>

οι εκδόσεις Τοποβόρος: topovoros.gr

(+ ακούστε το μη λυπηθείτε την ειρήνη:

<http://www.youtube.com/watch?v=TTcaEiiBP90> γιατί είναι το αγαπημένο μου)